

Název předmětu: Ochrana obyvatelstva a IZS

Téma: Ochrana obyvatelstva před terorismem, měkké cíle a jejich ochrana

Cíl:

Student zná základní postupy pro ochranu obyvatelstva, resp. měkkých cílů před teroristickými útoky.

Úkoly pro samostatnou práci:

Studium povinné literatury, vybraní studenti si připraví seminární práci na zadané téma z oblasti legislativy vztahující se k ochraně obyvatelstva, resp. měkkých cílů před teroristickými útoky o rozsahu 5 normostran textu, seminární práce budou prezentovány na semináři.

Povinná literatura:

KALVACH, Zdeněk et al. *Základy ochrany měkkých cílů: metodika*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/metodika-zaklady-ochrany-mekkych-cilu-pdf.aspx>

Doporučená literatura:

Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2017.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu. Praha: Ministerstvo vnitra - odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016.

Obsah:

1) Základní pojmy

Dle terminologického slovníku Ministerstva vnitra je terorismus „*organizované použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím mají být splněny politické, náboženské nebo ideologické požadavky jak ve vnitrostátním, tak v mezinárodním měřítku.*“

(Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu)

Dle § 311 odst. 1 trestního zákoníku je trestný čin teroristického útoku definován takto:

„Kdo v úmyslu poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost České republiky, narušit nebo zničit základní politickou, hospodářskou nebo sociální strukturu České republiky nebo mezinárodní organizace, závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo nebo protiprávně přinutit vládu nebo jiný orgán veřejné moci nebo mezinárodní organizaci, aby něco konala, opominula nebo trpěla,

a) provede útok ohrožující život nebo zdraví člověka s cílem způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví,

b) zmocní se rukojmí nebo provede únos,

c) zničí nebo poškodí ve větší míře veřejné zařízení, dopravní nebo telekomunikační systém, včetně informačního systému, pevnou plošinu na pevninské mělčině, energetické, vodárenské, zdravotnické nebo jiné důležité zařízení, veřejné prostranství nebo majetek s cílem ohrozit tím lidské životy, bezpečnost uvedeného zařízení, systému nebo prostranství anebo vydat majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu,

d) naruší nebo přeruší dodávku vody, elektrické energie nebo jiného základního přírodního zdroje s cílem ohrozit tím lidské životy nebo vydat majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu,

e) zmocní se letadla, lodi, jiného prostředku osobní či nákladní dopravy nebo pevné plošiny na pevninské mělčině, nebo nad takovým dopravním prostředkem nebo pevnou plošinou vykonává kontrolu, anebo zničí nebo vážně poškodí navigační zařízení nebo ve větším rozsahu zasahuje do jeho provozu nebo sdělí důležitou nepravdivou informaci, čímž ohrozí život nebo zdraví lidí, bezpečnost takového dopravního prostředku anebo vydá majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu,

f) vyrábí nebo jinak získá, přechovává, dováží, přepravuje, vyváží či jinak dodává nebo užije výbušninu, jaderný materiál, jadernou, biologickou, chemickou nebo jinou zbraň, bojový prostředek nebo materiál obdobné povahy, anebo provádí výzkum a vývoj jaderné, biologické, chemické nebo jiné zbraně nebo bojového prostředku nebo výbušniny, nebo

g) vydá lidi v obecné nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že způsobí požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání, nebo takové obecné nebezpečí zvýší nebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění,

bude potrestán odnětím svobody na pět až patnáct let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku.“

Definice teroristického útoku obsažená v trestním zákoníku je tedy daleko širší než obecná definice dle terminologického slovníku MV. Zásadní je zejména skutečnost, že dle trestního zákoníku se nemusí být teroristický útok nutně organizovaným činem. Přestože je organizovaný teroristický útok trestán přísněji podle § 311 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, podstata trestného činu teroristického útoku může být dle právního řádu ČR naplněna také jednotlivcem, který není součástí teroristické organizace, ani s touto organizací při přípravě teroristického útoku nespolupracoval. Teroristé, kteří nejsou součástí teroristické organizace, ani s ní nespolupracují na

přípravě teroristického útoku, jsou v odborné literatuře obvykle označovány jako „osamělí vlci“ (Lone Wolves).

2) Měkké cíle

Dle současné Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020 jsou jako měkké označovány „*objekty, prostory nebo akce charakterizované častou přítomností většího počtu osob a současně absencí nebo nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům.*“ Jedná se o velmi obecnou definici, které je považována za předběžnou a bude v budoucnu upřesněna. Z pohledu této definice lze mezi měkké cíle zařadit zejména

- a) hotelová a restaurační zařízení
- b) koncertní sály, divadla, zábavní centra
- c) kulturní, sportovní, náboženské a další akce
- d) nákupní centra
- e) nemocnice
- f) náměstí a další veřejná prostranství
- g) shromáždění, průvody, demonstrace
- h) sportovní stadiony
- i) školská zařízení
- j) turistické památky

Při teroristických útocích na měkké cíle v zemích EU se nejčastěji jedná o bombový nebo žhářský útok.

Na pravděpodobnost provedení teroristického útoku na daný měkký cíl mají vliv následující faktory (Kalvach et al. 2016):

- a) otevřenost měkkého cíle pro veřejnost
- b) přítomnost bezpečnostního personálu
- c) množství a koncentrace osob v rámci měkkého cíle
- d) přítomnost policie
- e) přítomnost médií
- f) symbolický význam měkkého cíle

3) Ochrana měkkých cílů

Pro zvýšení úrovně zabezpečení měkkého cíle před násilnými útoky lze využít tyto základní přístupy (Kalvach et al. 2016):

- a) zvýšení úrovně fyzické bezpečnosti
- b) vybavení měkkého cíle elektronickými prvky
- c) vybavení měkkého cíle mechanickými prvky

Opatření na úrovni fyzické bezpečnosti zahrnují zavedení kontroly vstupu, zvýšení kvality bezpečnostního personálu, ale také proškolení ostatních zaměstnanců měkkého cíle o chování v případě teroristického útoku.

Mezi elektronické prvky, které mohou zvýšit úroveň zabezpečení měkkého cíle před teroristickými útoky, patří zejména kamerové systémy, detektory kovů, detektory výbušnin, automatické systémy pro kontrolu vstupu nebo vnitřní rozhlas pro varování osob.

Mezi mechanické prvky zabezpečení měkkého cíle patří bezpečnostní dveře, bezpečnostní okna, ploty nebo turnikety pro znesnadnění neautorizovaného vstupu do objektu, ale také mechanické zábrany proti vozidlům.

Účinnosti opatření pro ochranu měkkého cíle před teroristickými útoky se liší v závislosti na fázi provedení teroristického útoku. Lze vymezit 3 fáze teroristického útoku (Kalvach et al. 2016):

- a) fáze před útokem
- b) fáze během útoku
- c) fáze po útoku

Ve fázi před provedením útoku jsou nejefektivnější preventivní a odstrašující opatření. Jejich cílem je snížit pravděpodobnost výběru měkkého cíle ze strany útočníka a v případě pokusu o teroristický útok pak pravděpodobnost jeho úspěšného provedení. V této fázi jsou účinná zejména veškerá opatření zvyšující pravděpodobnost odhalení útočníka před zahájením teroristického útoku, např. nástroje pro kontrolu vstupu do objektu, kamerové systémy, přítomnost bezpečnostního personálu.

Během incidentu je zásadní co nejrychlejší detekce teroristického útoku, okamžitá reakce bezpečnostních pracovníků měkkého cíle, předání informací bezpečnostním složkám, zejména PČR, popř. okamžitá reakce těchto bezpečnostních složek. V této fázi je zásadní zejména schopnost bezpečnostních pracovníků měkkého cíle správně a rychle reagovat na situaci ideálně v souladu s předem vytvořeným plánem.

Ve fázi po teroristickém útoku je smyslem provedených opatření zejména zmírnění dopadu teroristického útoku (např. ošetření raněných, uhašení požárů, obnova činnosti měkkého cíle). To je do velké míry dáno součinností mezi managementem měkkého cíle bezpečnostními složkami. Úspěšnost opatření je v této fázi podmíněna zejména existencí koordinačního plánu pro řešení násilného útoku.